

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד א (בענין מסיימים בדבר אחד)

מקדש ישראל והזמנים! - ישראל דקדשינהו לזמנים; מקדש ישראל וראשי חדשים! - ישראל דקדשינהו לראשי - חדשים; מקדש השבת וישראל והזמנים! - חוץ מזו. ומאי שנא? - הכא - חדא היא, התם - תרתי, כל חדא וחדא באפי נפשה. וטעמא מאי אין חותמין בשתיים - לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות...

2. רש"י מסכת ברכות דף מט עמוד א

אין כאן אלא ברכת מקדש, שמברך להקדוש ברוך הוא שמקדש השבת והזמנים, אבל מושיע ישראל ובונה ירושלים - תרתי מילי נינהו, ואין כוללים שני דברים בברכה אחת, ולא גרס הא בהא תליא; ובהלכות גדולות גרס הכי: חוץ מזו, ומאי שנא - הני תרתי קדושי נינהו, ומודה רבי דחתמינן בהו בשתיים, אבל נחמה חדא מילתא היא ובחדא בעי למחתם, ואינו נראה לי, דאם כן אית ליה לרבי חותמין בשתיים, והכא היינו טעמא דהא בהא תליא; ולא היה לו לכלול ולומר אין חותמין בשתיים, ועוד: רבי כי אמרה - לאו אנחמה אמרה

3. גרי"ד סולוצ'ק, מסורה ג דף לט-מ

בנקודה זו תלוי שינוי הנוסחאות שבתפילת יו"ט, דביו"ט שחל בשבת לפי רוב הנוסחאות מוסיפים באמצע הקטע של "והשיאנו" את הבקשה "או"א רצה במנוחתנו", ובנוסח הגר"א ליתא לתיבות או"א, ומוסיפים רק הבקשה - "רצה במנוחתנו". ונראה, דבתפילת שבת, הקטע האחרון של ברכת קדושת היום מתחיל בתיבות או"א רצה במנוחתנו, וביו"ט - הוא מתחיל בתיבת "והשיאנו". ולכן ביו"ט שחל בשבת, אף שפליגי ב"ה אב"ש וס"ל שכוללים ענין שתי קדוה"י בחדא ברכה, מכ"מ בעיקרון של דברים מודו לב"ש, דבאמת מן הנכון היה לברך ב' ברכות נפרדות בפני"ע, ועל כן פותחים גם ב"והשיאנו" וגם ב"או"א רצה במנוחתנו", להראות כן שמן הנכון היה לומר שתי ברכות נפרדות על קדוה"י. משא"כ לפי נוסח הגר"א, שרק מוסיפים תיבות "רצה במנוחתנו" כבקשה מיוחדת לשבת, ואין פותחים באו"א, כדרך שמתחילים בשאר שבתות השנה, דאדרבא, אין כאן אלא חדא קדוה"י, ופליגי ב"ה אב"ש ביסוד הענין ושרשו, ולא היה מן הראוי לברך כאן שתי ברכות.

4. שיטה מקובצת מסכת ביצה דף יז עמוד א

משמע שאומר תפלת השבת ממש אלא שאין המנהג כן. ורש"י ז"ל פירש מתחיל בשל שבת שאומר ותתן לנו ה' אלקינו את יום המנוח הזה

5. שו"ת מהרי"ל סימן ג

וגם לי הדיוט, כשהיה מתפלל ביום טוב ומזכיר של שבת ביעלה ויבא... גם יש מרבתינו הפוסקים שפסקו שאין להזכיר של שבת ביעלה ויבא שבברכת המזון שכבר הזכיר רצה והחליצנו כו' ושני טעמים אלו לא שייך לקדושת היום, ומשמע דיש לאומרו.

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תפז סעיף ג

שכח לומר אתה בחרתנו ואמר יעלה ויבא, יצא. הגה: ואפילו היה שבת, אם הזכיר ביעלה ויבא, יצא (ב"י בשם א"ח). ואם אמר אתה בחרתנו והזכיר בו שבת, אפילו הכי צריך לחזור ולהזכירו ביעלה ויבא; מיהו אם לא הזכירו ביעלה ויבא, אין צריך לחזור (ב"י)

7. משנה ברורה סימן תפז ס"ק טו

ודע דהרבה אחרונים הסכימו שאפילו לכתחלה אין להזכיר של שבת ביעלה ויבא וכן המנהג ועיין בלבוש שכתב טעם נכון לזה שעיקר יעלה ויבא נתיסד על הזכירה ועל הפקידה ואין שייך זכרון אלא ביום טוב ובר"ח דכתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובר"ח וגו' וזכרתם ולא נזכר שם שבת כלל:

8. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף מ עמוד ב

ומי אית להו לבית שמאי כולל, והתניא: ראש חדש שחל להיות בשבת, בית שמאי אומרים: מתפלל שמנה [מהרש"א חידושי הלכות מסכת עירובין דף מ עמוד ב: אף על גב דהך ברייתא דמיייתי סתמא קתני לא ניחא ליה לפרושי מתפלל חי' לב"ש אלא במוספין,] ובית הלל אומרים: מתפלל שבע! - קשיא. וכולל עצמו תנאי היא: דתניא: שבת שחל להיות בראש חודש או בחולו של מועד, ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו שבע, ואומר מעין המאורע בעבודה. רבי אליעזר אומר: בהודאה. ואם לא אמר - מחזירין אותו. ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע. רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומרים: כל מקום שזקוק לשבע - מתחיל בשל שבת, ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. מאי הוה עלה? - אמר רב חסדא: זכרון אחד עולה לו לכאן ולכאן. וכן אמר רבה: זכרון אחד עולה לו לכאן ולכאן.

9. רש"י מסכת עירובין דף מ עמוד ב

(פסק: ובמסכת ביצה קבעינן הלכתא דלא כי הני תנאי דמסיימי בשל שבת לחודיה במוספין, אלא אף קדושת היום בעי לאדכורי בחתימה מקדש השבת וישראל והזמנים, ובראש חדש מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, אבל במאי דקאמר שחרית וערבית מתפלל כדרכו, ואומר מעין המאורע בעבודה - הלכתא כוותיה, וגבי כולל דשחרית וערבית קבעינן אין הלכה כאותו הזוג, דאמרי כל מקום שזקוק לשבע כולל,

10. שפת אמת מסכת ביצה דף יז עמוד א

נראה דאע"פ דבחול מזכיר מעין המאורע בעבודה מ"מ בשבת דמזכיר קדושת היום צריך להזכיר כל המאורע באותו זמן משא"כ בחול

11. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צא עמוד א

ת"ש: מוספי שבת קודמין למוספי ראש חודש. אטו ראש חודש למוספין דידיה אהני, למוספי שבת לא אהני?

12. ערוך השולחן אורח חיים סימן תכה

ודע שמעולם תמהתי על הנוסח שלנו שבסוף אתה יצרת שאחר למחילת עון אומרים כי בעמך ישראל בחרת וכו' ושבת קדשך וכו' למה אין אומרים קדשנו במצותיך ותן חלקנו וכו' והנחילנו וכו' וינחנו בו ישראל מקדשי שמך כי בעמך ישראל וכו' והרי כל יום טוב שחל בשבת ור"ה ויוה"כ שחלו בשבת אומרים בסוף הברכה האמצעית נוסח זה שזהו תורף קדושת שבת ולמה לא יאמרו זה בר"ח שחל בשבת ובנוסח ספרד ישנו באמת זה הנוסח ולעני"ד בנוסח אשכנז חסר זה מהדפוס ואני נוהג לאומרה ואין שום טעם שלא לומר זה ולא מצאתי מי שהעיר בזה:

13. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד ב

אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן אמר שמואל: טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפלה - מחזירין אותו, בברכת המזון - אין מחזירין אותו. אמר ליה רב אבין לרב עמרם: מאי שנא תפלה ומאי שנא ברכת המזון? - אמר ליה: ... ברכת מזונא, דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל - אין מחזירין אותו. - אלא מעתה, שבתות וימים טובים דלא סגי דלא אכיל, הכי נמי דאי טעי הדר! - אמר ליה: אין, דאמר רבי שילא אמר רב: טעה - חוזר לראש.

14. בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מט עמוד ב
ומכאן כתבו שבשבת שחל ר"ח בתוכה מחזירים אותו אף בשל ר"ח.

15. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כד עמוד א
ראש חדש שחל להיות בשבת - המפטיר בבניא בשבת אינו צריך להזכיר של ראש חדש, שאילמלא שבת - אין נביא בראש חדש. - מי דמי? התם - נביא בדראש חדש ליכא כלל, הכא - איתיה בערבית ושחרית ומנחה!

16. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כד עמוד א
ראש חדש שחל להיות בשבת אף על פי שאין הפטרה בר"ח היה לנו לומר לשיטה זו שיזכיר בה של ר"ח ר"ל מקדש השבת וישראל וראשי חדשים וכן כתבו גדולי הפוסקים... [וכן הוא ברש"י]
ומ"מ חכמי הצרפתים כתבו שאין לזו דמיון עם האחרות שזו אין הפטרה בר"ח כלל לא בשעה זו ולא בשעה אחרת שביום... בר"ח אין בו נביא כלל ואין להזכירו וכן הדברים נראין לענין סברא ואף בנרבונאה נוהגין כן אלא שמכח סוגיא נראה כדעת ראשון...

17. המאור הקטן מסכת ביצה דף ט עמוד ב (וכן הוא בר"ן, על בסיס ברכות מט לעיל, ועיין צל"ח)
לכאורה נראה שאין צריך לומר מקדש השבת וישראל והזמנים אלא ביום טוב אבל בחולו של מועד ובר"ח ליכא מ"ד ...

18. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ב הלכה יא
שבת שחלה בחולו של מועד וכן ראש חדש שחל להיות בשבת מתפלל ערבית ושחרית ומנחה שבע ברכות כשאר השבתות ואומר יעלה ויבא בעבודה, במוסף מתחיל בברכה אמצעית בענין שבת ומשלים בענין שבת ואומר קדושת היום באמצע ברכה וחותרם בה בראשי חדשים מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, ובחולו של מועד חותרם בה כמו שהוא חותרם ביום טוב שחל להיות בשבת.

19. שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קפח
אם טעה ולא הזכיר בה של ר"ח, בין ביום בין בלילה, אומר: ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון, ואינו חותרם בה, והוא שזוכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב; אבל אם לא נזכר עד שהתחיל הטוב והמטיב, אינו חוזר מפני שאינו חייב לאכול פת כדי שיתחייב לברך בהמ"ז; וחוה"מ דינו כר"ח

20. מגן אברהם סימן קפח ס"ק יב
אף על גב דלא סגי דלא אכל פת, מ"מ משום האי מיעוטא לא תקנו ... וגם חיוב אכיל' דהוא יומא משום שבת הוא [טור] וא"כ לעולם ליכא חיוב הזכרה להזכיר בר"ח והוי כמפטיר בשבת ר"ח שאינו מזכיר של ר"ח כמ"ש רפ"ד ס"ב [התירוץ השני נמצא במשנה ברורה]

21. משנה מסכת ברכות פרק ה
והבדלה בחונן הדעת ר' עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי אליעזר אומר בהודאה:

22. בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לג עמוד א
ר' אליעזר אומר בהודאה במקום הודאת הנסים שאנו צריכין להודות על שנתן לנו את השבת

23. שיטה מקובצת מסכת ברכות דף לג עמוד א (ר' יונה שם. רש"ש מציין שזה אינו מסביר ביצה יז).
פירוש קודם שיחתום בברכת מודים. וטעמא דידיה מפני שמודה לשם שזיכה אותו להכיר ולהבדיל בין קודש לחול.

24. רש"י מסכת ביצה דף יז עמוד א
בהודאה - כמו שאומר על הנסים בחנוכה ופורים.

25. סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש חודש
מי שעשה נסים לאבותינו וממצרים גאלם. הוא יגאל אותנו וישיב בנים לגבולם. בסימן טוב יהא לנו ראש חדש (פלו' יום פלו' ויום פלו'). הוא יעשה עמנו נסים ונפלאות בכל עת ובכל שעה. לנו ולכל עמו ישראל

26. צל"ח מסכת ביצה דף יז. - להלכה אין חוזרים בערבית, למרות שיש לדייק כמו התוס' בברכות שסובר אחרת בליל שני של ר"ח

נוסח עדות המזרח	נוסח אשכנז
אלהינו ואלהי אבותינו חדש עלינו את החדש הזה לטובה ולברכה.... כי בעמך ישראל בחרת מכל האמות וחקי ראשי חדשים להם קבעת. <u>ישמחו במלכותך שומרי שבת</u> זכר למעשה בראשית אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתינו קדשנו במצותיך... וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך ברוך אתה ה' <u>מקדש השבת וישראל וראשי חדשים.</u>	ישמחו במלכותך שומרי שבת... זכר למעשה בראשית: אלהינו ואלהי אבותינו. רצה במנוחתנו וחדש עלינו ביום השבת הזה את החדש הזה. לטובה ולברכה. לששון ולשמחה. לישועה ולנחמה. לפרנסה ולכלכלה. לחיים ולשלום. למחילת חטא ולקליחת עון. (בשנת העיבור עד חודש ניסן ולקפרת פשע). קדשנו במצותך ומו קלגנו בתורכתך. שבצענו מטובך ושמחתנו בישועתך. וטהר לבנו לעבדך באמת. ונתחילנו ה' אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך ונחה בו ישראל מקדשי שמך: כי בעמך ישראל בחרת מכל האמות ושבת קדשך להם הודעת וחקי ראשי חדשים להם קבעת: ברוך אתה ה' <u>מקדש השבת וישראל וראשי חדשים:</u>